

Ceza Muhakemesinde Basit Yargılama Usulü*

The Simplified Proceeding in Criminal Procedure Law

Mahmut KOCA**

Öz

Ceza Muhakemesi Kanununa, 17.10.2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanunla “basit yargılama usulü” adında yeni bir yargılama usulü eklenmiştir. Bu usul, cezası hafif olan suçlarda, delil durumunun açık ve ispatın kolay olduğu hallerde, genel muhakeme usulünden ayrılmayı ve ceza verme işini (kovuşturmayı olması gerekir) basitleştirmeyi gerektirmektedir. Bu usulde soruşturma evresi bakımından genel muhakeme kurallarından bir ayrılma söz konusu değildir. Basit yargılama usulünde, genel usulden farklı olarak, iddianame kabul edildikten sonra duruşma yapılmaksızın karar verilmektedir. Mahkeme karar vermeden önce taraflara iddianameyi tebliğ etmekte ve beyanda bulunmaları için onbeş gün süre vermektedir. Davanın basit usulle görülmesine karar verme yetkisi münhasıran mahkemeye aittir. Ancak mahkeme her zaman basit yargılama usulünden genel yargılama usulüne dönme yetkisine sahiptir. Basit yargılama usulü uygulanarak kurulan hükme taraflar karşı geldiğinde (itiraz) duruşma yapılmak zorundadır.

Anahtar Kelimeler: Basit yargılama, hızlandırma ilkesi, hüküm, kanun yolu, itiraz.

ABSTRACT

A new procedure called “simplified proceeding” has been annexed into the Criminal Procedure Code with the Act no 7188. This proceeding stands for the deviation from the general principle of procedure and simplifying the penalty phase in cases where the evidence is clear and the proof is easy for the offenses with light penalties. By this proceeding, there is no deviation from the general procedure rules as regards to investigation phase. In “simple proceeding”, unlike the general procedure, a judgment is delivered without a hearing after the indictment is accepted. The court notifies the parties about the indictment before delivering a judgment and gives them a duration of fifteen days to make a statement. The authority to decide whether the simple proceeding will be used in trial belongs exclusively to the court.

* Makale gönderim tarihi: 17.11.2020. Makale kabul tarihi: 25.11.2020. Mahmut Koca, “Ceza Muhakemesinde Basit Yargılama Usulü”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2, 2020, s. 173-195; <https://doi.org/10.46547/imuhfd.2020.07.2.05>.

** Prof. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Öğretim Üyesi, İletişim: İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Göztepe Mah. Atatürk Cad. No: 40/16 34815 Beykoz/İstanbul, mahmut.koca@medipol.edu.tr, <https://orcid.org.0000-0002-4804-0656>.

However, the court always has the power to withdraw from the simple proceeding and to return to the general procedure. If the parties object to the verdict given by the application of the simple proceeding, it is obligatory to hold a hearing.

Keywords: Simplified Proceeding, acceleration principle, decision, legal remedy, appealed.

Giriş

Ceza muhakemesine hakim olan ilkelerden birisi de “*hızlandırma ilkesi*”dir (*Beschleunigungsgebot*). Ceza muhakemesinin bu ilkesi, hukuk devleti prensibinin bir sonucudur. Hukuk devleti ilkesi sanık hakkında yapılan suçlamanın makul süre içerisinde açıklığa kavuşturulmasını gerektirir. Adil yargılanma hakkı bağlamında sanık da, mahkeme tarafından olay hakkında “*makul süre içerisinde*” karar verilmesini isteme hakkına sahiptir (AİHS m. 6, f. 1, AY m. 36, f. 1)¹.

Makul süreyi aşan yargılamalara içtihatlar vasıtasıyla çeşiti hukuki sonuçlar bağlanması önemli olmakla birlikte, bir hukuk devletinde yargılamaların uzun sürmesini önceden engelleyecek çeşitli kurumlara yer verilmesi gerekir. Nitekim Anayasa’nın 141. maddesinin son fıkrasında “*Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.*” şeklinde bir hükme yer verilmiştir. Bu düzenleme gereğince devletin yargılamaların gereksiz yere uzamasını engelleyecek etkin tedbirleri alması gerekmektedir². Muhakemenin hızlandırılmasına, basitleştirilmesine ve bazı ceza hukuku uyumsuzluklarının yargılama makamı önüne gelmeden çözümlenmesine yönelik düzenlemeler, makul sürede yargılanma hakkı ile birlikte ceza hukukunun işlevselliğini sağlamak bakımından da önem taşımaktadır.

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, ceza muhakemesinin hızlandırılması ilkesini ve dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkını uygulamaya taşımak amacıyla öngördüğü en önemli kurum “*iddianamenin iadesi*” olmuştur (CMK m. 174). Bu kurum sayesinde soruşturma evresi oldukça uzun, buna mukabil kovuşturma evresi son derece kısa olacak, tüm ceza davaları hızlı şekilde yani “*tek celsede*” bitirilecekti. Mahkeme, savcı tarafından önüne getirilen iddianamede delillerin toplanmadığını, soruşturma dosyasına baktığında toplanan delillerle tek

1 Werner Beulke, *Strafprozessrecht*, 9., neu bearbeitete Auflage, Heidelberg, 2006, s. 26, kn. 26.

2 Nitekim Anayasa Mahkemesi de bir kararında bu hususa işaret etmiştir: “*Bu bağlamda hukuk sisteminin ve özellikle yargılama usulünün yargılamaların makul süre içinde bitirilmesini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesi ve bu düzenlemelerde davaların nedensiz olarak uzamasına yol açacak usul kurallarına yer verilmemesi, makul sürede yargılanma hakkının bir gereğidir. Bu nedenle bazı suçlar için yargılamanın daha kısa sürede sonuçlandırılmasını sağlayacak yargılama usullerinin belirlenmesi kanun koyucunun takdir yetkisindedir.*” (Bkz. AYM’nin 25.6.2020 tarihli ve 2020/16 Esas, 2020/33 Karar sayılı kararı (RG: 19.8.2020, sy: 31218).

celsede karar verilmesinin mümkün olmadığını gördüğünde iddianameyi iade edecekti. Böylece mahkeme mümkün olduğunca delil toplamayacak, delilleri toplama ve yargılama makamının önüne getirme görevi işin tabiatı gereği iddia makamına ait olacaktı. Mahkeme, tekemmül etmiş soruşturma dosyasını tek celsede yargılayarak kararını verecekti. Kısaca 5271 sayılı CMK'nın sisteminde, hızlandırma ilkesini ve makul sürede yargılanma hakkını uygulamaya taşımak amacıyla, tüm ceza davaları bakımından “tek celse” esas kabul edilmişti.

Bu nedenle olsa gerektir ki, 5271 sayılı CMK'da, 1 Haziran 2005 öncesinde ceza yargılama sistemimizde bulunan ve bazı suçlara ilişkin davaların hızlı şekilde görülmesini sağlamak amacını taşıyan “*meşhud suçların muhakemesi usulü*”, “*sulh hakiminin ceza kararname*”, “*şahsi dava*” gibi özel yargılama kurallarına yer verilmemişti. Keza, başka sebepleri olsa da, önödeme müessesesinin ve ceza yargılaması sistemine yeni giren *uzlaştırma ve kamu davasının açılmasının ertelenmesinin* kapsamı da oldukça sınırlı tutulmuştu. 5271 sayılı CMK'nın öngördüğü tüm ceza davalarının “*tek celsede bitirilmesi*” ilkesinin uygulamaya taşınamayacağı anlaşılınca, ki bunda Yargıtayın içtihatlarının ve Hakimler ve Savcılar Kurulunun denetim görevini yerine getirmemesinin önemli rolü bulunmaktadır, kanunkoyucu, yargı mercilerinin artan iş yükünü azaltmak amacıyla bazı suçların yargı mercileri önüne getirilmesini önleyici müesseseler ve yargı mercileri önüne getirildiğinde de olağan yargılama usulüne alternatif yöntemler getirmek durumunda kaldı. Nitekim 5271 sayılı CMK'nın yürürlüğe girmesinden sonra kabul edilen çeşitli yasalarla, işlenen suçların yargılama makamının önüne getirilmesini önleyen ve “*alternatif uyuşmazlık çözüm yolları*” şeklinde isimlendirilen önödeme (TCK m. 75), uzlaştırma (CMK m. 253) ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi (CMK m. 171) gibi müesseselerinin kapsamı oldukça genişletildi. Bu müesseselerin kapsamını genişleten ve ceza yargılama sistemimize genel yargılama usulünden farklı iki usul getiren son düzenleme, 17.10.2019 tarihli ve 7188 sayılı “Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” (RG: 24.10.2019, sy: 30923) ile yapılmıştır. 7188 sayılı Kanunla, CMK'ya iki yeni özel muhakeme usulü getirilmiştir. Bunlar “*seri muhakeme usulü*” (CMK m. 250) ve “*basit yargılama usulü*”³ (CMK m. 251, 252) şeklinde isimlendirilmiştir.

3 Basit yargılama usulü adıyla CMK'nun 251. ve 252. maddelerinde düzenlenen özel yargılama usulü, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren CMK bakımından yeni bir usul olmakla birlikte, ceza muhakemesi sistemimizin yabancı olmadığı bir kurumdur. Zira buna yakın bir müesseseye, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlükten kaldırılan 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemesi Usulü Kanununun (RG: 20.4.1929, sayı: 1172) “Hususi Muhakeme Usulleri” başlıklı Yedinci Kitabında “Sulh Hakimlerinin Ceza Kararnameleri” başlıklı Birinci Faslında, 386 ila 391. maddeler arasında yer verilmişti. Bu düzenlemede ceza kararnamesiyle karar verilebilecek haller, yalnızca sulh ceza mahkemelerinin görevine giren suçlarda kabul edilmişti. Ancak sulh ceza

Nüfusa, değişen toplumsal ilişkilere ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak işlenen suçların artması nedeniyle mahkemelerin iş yoğunluğu da artmıştır. Bu durum çağdaş devletlerde olduğu gibi ülkemizde de, bir suç politikası olarak, bazı basit suçlarda, cezanın hafif ve ispatın kolay olduğu hallerde olağan muhakeme usulünden ayrılmayı ve ceza verme işini basitleştirmeyi gerektirmiştir. Bu basitleştirme cezanın bazen savcı tarafından doğrudan verilmesini veya belirlenmesini, bazen de bir hakimnin veya mahkemenin duruşma yapmadan ceza vermesi şeklinde kendini göstermiştir. Muhakeme yapmadan, çabuk ve kolayca karar verme gayesiyle kabul edilmiş olan bu usuller, sadeliği, çabukluğu ve ucuzluğu sebebiyle devlet bakımından faydalı olduğu gibi, şüpheli veya sanık bakımından da yararlıdır. Zira sanık da duruşmaya gelip gitmek masraf ve zaman kaybından ve ayrıca lekelenmek gibi açık duruşmanın vereceği sıkıntılardan kurtulmuş olmaktadır^{4 5}.

Bu makalede sözü geçen yeni müesseselerden *basit yargılama usulü* ele alınacaktır.

mahkemesinin görevine giren suçlarda ceza kararnameyle ancak hafif veya ağır para cezasına veya üç aya kadar hafif hapis veya bir meslek ve sanatın icrasının tatiline veya müsadereye yahut bunlardan bir kaçına veya hepsine hükmedilebiliyordu. Ceza kararnamesiyle hükmedilecek hafif hapis cezası yerine İnfaz Kanununa göre para cezası da hükmlunabiliyordu (m. 386). Ceza kararnamesine sulh hakimi duruşma yapmaksızın karar veriyordu. Ancak duruşma yapmadan ceza verilmesini mahzurlu görürse duruşma açabiliyordu (m. 387). Ceza kararnamesinin hangi hususları kapsayacağı kanunda düzenlenmişti (m. 388). Ceza kararnamesinde verilen ceza, işlenen suç, uygulanan kanun maddeleri, sübut delilleri ve kararnamenin tebliği tarihinden itibaren sekiz gün içinde sulh mahkemesine bir dilekçe vererek veya bu hususta hakime tasdik ettirilecek bir tutanak yapılmak üzere mahkeme katibine yapılacak bir beyanla itiraz edilebileceği ve aksi halde ceza kararnamesinin icra edileceği bilgileri yer alıyordu. Mahkum itiraz süresi bitmeden evvel itirazından vazgeçebiliyordu (m. 388). Belirtilen süre içinde itiraz edilmeyen ceza kararnameleri kesinleşmekteydi. Süresi içinde itiraz edilmesi halinde ikili bir ayırım yapılmıştı: Şayet ceza kararnamesiyle hafif hapis cezasına hükmedilmişse itiraz üzerine duruşma yapılıyor, hafif hapis dışındaki diğer yaptırımlara hükmedilmişse itiraz üzerine duruşma açılmıyor, olağan kanun yolu olan itiraza göre konu değerlendiriliyordu (m. 390). Ancak bu son cümlede belirtilen hüküm, Anayasa Mahkemesinin 30.6.2004 tarihli ve 2001/481 Esas, 2004/91 Karar sayılı kararı (RG: 22.10.2004, sayı: 25621) ile iptal edilmişti.

- 4 Nurullah Kunter, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 8. Bası, İstanbul, 1986, s. 742. Ayrıca bkz. Olgun Değirmenci, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Basit Yargılama Usulü (CMK m. 251-252)*, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 161, Ocak 2020, s. 40.
- 5 Adalet Bakanlığından elde edilen verilere göre, 1.1.2020 ila 5.11.2020 tarihleri arasında, yılın ilk on ayında basit yargılama usulünün uygulandığı toplam dosya sayısının 120.369, basit yargılama usulünün uygulanması sonucu karar verilen dosya sayısının ise 44.834; keza belirtilen tarihler arasında basit yargılama usulünün uygulandığı suç sayısının 144.394, karar verilen suç sayısının ise 48.764 olduğu belirtilmiştir. Yaklaşık on aylık uygulama verileri, basit yargılama usulünün yargının iş yoğunluğunu azaltmaya önemli katkı vereceğini göstermektedir. Yine 2020 yılının ilk on ayında 174.935 dosyanın uzlaştırma, 25.484 dosyanın önödeme, 82.326 dosyanın kamu davasının açılmasının ertelenmesi, 38.060 dosyanın ise seri muhakeme usulünün uygulanmasıyla karar verildiği ve ceza uyuşmazlıklarının %25,4'ünün belirlenen yöntemlerle sonuçlandırıldığı belirtilmiştir.

I. Genel Açıklamalar

Muhakemeyi basitleştirilen özel yargılama usulleri ile diğer alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine ilişkin düzenlemeler, kural olarak, önemsiz, hafif olma prensibine (*Bagatellprinzip*) dayanmaktadır. Bundan maksat, daha az ceza öngörülen suçlar ile delil durumu açık ve çözümü kolay hukuki meselelerde genel muhakeme usulünden farklı yöntemlerin kabul edilebileceğidir⁶. Zira işlenen suçun haksızlık içeriği itibariyle hafif olduğu olaylar ile işlenen suçun delillerinin ortada olduğu ve bu nedenle çözümü kolay uyuşmazlıklarda yargılama usulünün hızlandırılması ve basitleştirilmesi gerekir. Olaya dahil olan herkes bakımından gerçeğin ne olduğunun kolayca anlaşılabilir olduğu hallerde, basit bir olayın varlığı söz konusudur⁷. Bu durumlarda, gerektiğinden fazla prosedür içeren normal yargılama usulünün uygulanmasının zahmetli ve gereksiz olduğu kabul edilmektedir.

Türk ceza muhakemesi sistemine 7188 sayılı Kanunla giren seri muhakeme usulü (CMK m. 250) ile basit yargılama usulünün (CMK m. 251, 252) bu düşünce temeline dayandığı kabul edilebilir. Bu itibarla gerek özel yargılama usulleri ve gerekse büyük ölçüde hafif olma prensibine dayanan diğer kurumların (önödeme, uzlaştırma ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi) kapsamı belirlenirken, bu prensibin gerekleri göz önünde bulundurulmalıdır. İnceleme konusu olan basit yargılama usulünün asliye ceza mahkemesinin madde itibariyle yetkisine giren ve adli para cezasını gerektiren suçlar ile üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlarda uygulanabilecek olması, bu usulün cezası az olan suçlarda kabul edildiğini ve hafif olma prensibine uyulduğunu göstermektedir. Ancak bu prensip gereği söz konusu usulün uygulanabilmesi için dosyadaki delil durumuna göre çözümünün kolay olması da gerekir. Asliye ceza mahkemesi iddianameyi kabul ettikten sonra, dosyadaki delil durumunu değerlendirerek çözümünün kolay olup olmadığına göre bu usulün uygulanmasını tercih etmelidir.

Yapılan soruşturma sonunda hazırlanan iddianame ve dava dosyasında gösterilen deliller, dava açmak için yeterli olan şüphenin tamamen doğru olduğunu, yani isnadın çok kuvvetli şekilde yapılabileceğini gösterebilir. Bu takdirde, hüküm verme kolaylığı ve dava sonucunun az önemli oluşu gibi sebeplerle ve sanığın da verilecek cezayı büyük bir ihtimalle kabul edileceği düşünülerek ihtiyaç duyulmayan müteakip bünyelerden uygunluk prensibi gereğince vazgeçilip muhakeme yapılmadan ceza verilmesi istisna olarak kabul edilmiştir⁸.

6 Beulke, s. 26, Rn. 26.

7 Uwe Hellmann, *Strafprozessrecht*, 2. Auflage, Heidelberg, 2006, s. 350, kn. 998.

8 Kunter, s. 739, 740.

Nitekim basit yargılama usulünde de, önemsiz, hafif olma prensibinin diğer bir sonucu olarak, genel muhakeme usulünden bazı farklılıklar söz konusu olmaktadır. Basit yargılama usulünde, genel usulde söz konusu olan duruşma hazırlığı, duruşma ve duruşmadan sonuç çıkarma safhalarından oluşan kovuşturma evresinin duruşma hazırlığı ve duruşma safhaları atlanmaktadır. Her ne kadar mahkemenin karar verme hazırlığı kapsamında iddianameyi taraflara tebliğ ederek görüşlerini bildirmeleri için süre tanınması zorunlu ise de, bu süre içerisinde tarafların cevap verme zorunluluğu bulunmamaktadır. Belirlenen süre geçmesine rağmen tarafların iddianamenin tebliğine cevap vermemeleri halinde de bu usul uygulanmaya devam edebilecektir. Bu usulde iddianame ile açılan dava üzerine mahkeme kararını dosya üzerinden vermektedir.

CMK'nın sisteminde basit yargılama usulünün uygulanıp uygulanmayacağı münhasıran iddianamenin sunulduğu asliye ceza mahkemesinin takdirine bırakılmıştır. Bu usulün uygulanıp uygulanmaması veya başka bir işlem yapma konusunda iddia makamına herhangi bir yetki verilmemiştir⁹. Bir başka ifadeyle savcının iddianamesini sunduğu asliye ceza mahkemesinden basit yargılama usulünü talep etme yetkisi bulunmamaktadır. Mevcut düzenlemeye göre, bu usul, iddia veya savunma makamında bulunan her hangi bir süjenin talebi olmaksızın münhasıran yargı merciinin kararıyla uygulanan bir usul olarak kabul edilmiştir.

Basit yargılama usulünün kapsamına giren suçlara bakıldığında, bu usulün diğer alternatif çözüm yollarının uygulanamadığı hallerde başvurulabilecek bir yol olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle bu usulün kapsamına giren suçların büyük bir kısmı önödeme, uzlaştırma veya kamu davasının açılmasının ertlenmesi müesseselerinin uygulanması suretiyle soruşturma evresinden kovuşturma evresine geçemeyecek olan suçlardır. Bununla birlikte önödeme, uzlaştırma veya kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hatta seri muhakeme usulünün kapsamına giren bir suç hakkında bu müesseselerin uygulanmaması halinde, basit yargılama usulünün uygulanması mümkündür. Örneğin adli para cezasını gerektirdiği için önödeme kapsamına giren bir suçtan dolayı savcı tarafından gönderilen ödeme emrine uyulmaması nedeniyle iddianame düzenlenerek dava açılması veya uzlaştırma kapsamında kalan suçtan dolayı uzlaştırmanın gerçekleşmemesi veya savcının kamu davasının açılmasının ertlenmesine karar vermemesi ya da seri muhakeme usulüne yönelik talebin mahkeme tarafından reddedilmesi halinde de basit yargılama usulünün uygulanması mümkündür. Bu nedenle basit yargılama usulünün sayılan usullere göre tali nitelikte olduğu söylenmelidir.

9 Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 8. Baskı, Ankara, Eylül 2020, s. 850.

II. Basit Yargılama Usulünün Uygulama Alanı

Basit yargılama usulü, hafif suçlarda hızlı ve karmaşık olmayan şekilde hareket edilerek uyuşmazlığın kısa yoldan çözümünü öngören bir yoldur. CMK'ya göre bu usul asliye ceza mahkemesinin madde itibarıyla yetkisine giren suçlar bakımından söz konusudur. Ancak asliye ceza mahkemesinin yetkisine giren her suçtan dolayı basit yargılama usulünün uygulanması kabul edilmemiştir. Asliye ceza mahkemesi adli para cezasını gerektiren suçlar ile üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlarda bu usulün uygulanmasına karar verebilir. Bu usulün uygulanması bakımından bir suçun karşılığında öngörülen adli para cezasında bir sınır bulunmamaktadır. Bu nedenle bir suçun karşılığında adli para cezası ile hapis cezası birlikte veya seçenek yaptırım olarak öngörülmüşse, hapis cezasının üst sınırına bakmak gerekir (CMK m. 251, f. 1).

Bu usulün kapsamına giren suçların belirlenmesinde, işlenen suçun kanunda öngörülen soyut cezasına bakılır. Kanunda suçun temel şekli dışında başka nitelikli hallerine de yer verilmişse, üst sınırın belirlenmesinde, bu nitelikli haller göz önünde bulundurulmaz. Örneğin suçun temel şeklinin üst sınırı için iki yıldan fazla hapis cezası öngörülmesine rağmen olayda daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hallerin bulunması ve bunların uygulanması halinde failin üst sınırdan aşağıda bir ceza ile cezalandırılacak olması, bu usulün uygulanmasını gerektirmez. Keza suçun temel şeklinin üst sınırı iki yıldan az olmakla birlikte olayda bulunan nitelikli halin uygulanması durumunda failin üst sınırdan fazla cezalandırılabilir olması da, bu usulün uygulanmasına engel olmaz. Çünkü her iki ihtimalde de üst sınırın aşılması veya aşağısında kalınması yargılama sonunda somut cezanın belirlenmesini gerektirmektedir. Halbuki bu usulün kapsamına giren suçlar belirlenirken, kanunda öngörülen soyut cezaya bakılmak gerekecektir. Buna karşılık suçun daha az cezayı gerektiren nitelikli halleri ile daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri için, suçun temel şekline göre belirlenen ceza üzerinden oransal artırım veya indirim değil de, alt ve üst sınırları soyut olarak belirlenmiş ceza miktarı öngörülmüşse, bu usulün kapsamının belirlenmesinde nitelikli haller için öngörülen cezanın üst sınırına bakılmak gerekir. Zira bu durumda da soyut cezaya bakılarak usulün kapsamı belirlenmiş olmaktadır¹⁰. Örneğin kasten yaralama suçunun temel şekli için bir yıldan üç yıla kadar hapis ceza öngörülmüştür (TCK m. 86, f. 1). Bu durumda kasten yaralama suçunun temel şekli nedeniyle basit yargılama usulünün uygulanması mümkün değildir. Ancak kasten yaralama failinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmedilecektir (TCK

10 Aynı yönde Değirmenci, s. 43.

m. 86, f. 2). İşte iddianamede yaralamanın kişi üzerindeki etkisinin basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek derecede hafif olduğunun bir raporla belirlenmesi halinde, asliye ceza mahkemesi bu suçtan dolayı basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verebilecektir.

Kasten yaralama fiilinin basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde hafif olmasına rağmen, bu suçun silahla işlenmesi veya üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı işlenmesi gibi TCK m. 86, f. 3'de belirtilen nitelikli hallerin bulunması halinde, yine basit yargılama usulü uygulanabilecektir. Zira bu durumda nitelikli haller nedeniyle yarı oranında artırım, kasten yaralama suçundan dolayı temel cezanın TCK m. 86, f. 2'ye göre belirlenen cezası üzerinden yapılacaktır. Bu artırımın yapılabilmesi için TCK m. 86, f. 2'ye göre somut cezanın belirlenmesi gerekir. Basit yargılama usulüne karar verildiği sırada bu belirlenmenin yapılması mümkün olmadığından, bu usulün uygulanmasında suçun temel cezasının belirlenmesinde esas alınan kanun hükmüne (TCK m. 86, f. 2) bakılacaktır.

Bununla birlikte suçun cezasının yukarıda belirtilen türde ve sınırlar içerisinde kalmış olsa bile bu usulün uygulanmayacağı haller de bulunmaktadır. Buna göre, basit yargılama usulü;

- a) Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve sağır ve dilsizlik hâllerinde,
- b) Soruşturma veya kovuşturma yapılması izne ya da talebe bağlı olan suçlarda,
- c) Bu kapsama giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde, uygulanmaz (CMK m. 251, f. 7, 8).

Bu hallerden birinin bulunması durumunda asliye ceza mahkemesinin basit yargılama usulünü uygulaması hususunda takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bu hallerden birinin bulunması halinde asliye ceza mahkemesi yargılamayı olağan usulle yürütmek zorundadır.

Kanunkoyucu bu hallerde suçun basit yargılama usulünün uygulanması suretiyle çözülebilecek kolaylıkta olmadığını normatif olarak kabul etmiştir. Gerçekten iddianameyi kabul eden mahkemenin duruşma açmadan kusurluluğu etkileyen hallerden yaş küçüklüğüne, akıl hastalığına veya sağır dilsizliğe ilişkin durumları tespit etmesi oldukça zordur. Bu durumlarda kusurun bulunup bulunmadığının tespiti hakimnin duruşmada sanığı bizzat dinlemesini ve lüzumu halinde bilirkişi incelemesi yapılmasını gerektirecektir. Bu durum elde edilen delillerin duruşmada tartışılmasını ve dolayısıyla duruşma açılmasını zorunlu kılacaktır.

Soruşturma veya kovuşturma yapılmasının izne ya da talebe bağlı olduğu suçların cezası yukarıda belirtilen tür ve sınırlar içerisinde kalsa bile, bu suçlardan dolayı da basit yargılama usulü uygulanmayacaktır. Gerçekten bu suçların, büyük ölçüde yurt dışında işlenmiş olması (TCK m. 12, 13) veya yurt içinde işlenmekle birlikte resmi makamların siyasi bir değerlendirme yapmasını gerektirmesi ve kamuoyunun yakın ilgisine mazhar olması (TCK m. 299, 301, 305, 306) gibi nedenlerle, bu suçların basit yargılama usulüyle çözülebilecek kolaylıkta olmadığını kabul etmek gerekir. Soruşturması ve kovuşturması şikayete bağlı olan suçlarda, şikayet şartının gerçekleşmesi halinde bu usulün uygulanmasına bir engel bulunmamaktadır¹¹.

Basit yargılama usulünün kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmesi halinde de, basit yargılama usulü uygulanmayacaktır. Bu istisna bakımından, birisi basit yargılama usulünün kapsamına giren, diğeri ise bu kapsama girmeyen iki suçun birlikte işlenmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda basit yargılama usulünün kapsamına giren suçun da, genel hükümlere göre yargılanması zorunludur. İki suçun birlikte işlenmesinden maksat, yer ve zaman bakımından sıkı bağlantı içerisinde ve aynı olay çerçevesinde bu suçların işlenmesidir. Suçların birlikte işlenmesi daha çok amaç suç-araç suç veya fikri içtima ilişkisi çerçevesinde ortaya çıkabilir. Örneğin konuta girilerek hırsızlık suçunun işlenmesi gibi... Burada konut dokunulmazlığını ihlal suçu (TCK m. 116, f. 1) basit yargılama kapsamında kalırken, hırsızlık suçu (TCK m. 141, 142) bu usulün kapsamı dışındadır. Yine trafik güvenliğini kasten tehlikeye sokma suçunun (TCK m. 179, f. 2, 3) işlenmesi suretiyle başkasının kasten veya taksirle ölümüne neden olunması (TCK m. 81, m. 85) halinde de, bu suçların birlikte işlendiği kabul edilebilecektir. Zira her iki suç da tek fiille işlenmiştir (faklı neviden fikri içtima). İşte bu gibi hallerde suçların manevi unsurunun belirlenmesi ve özellikle bu suçlar arasında içtima ilişkisinin ortaya çıkarabileceği sorunlar nedeniyle, suçlara ilişkin davaların daha teminatlı olan olağan yargılama usulüne göre birlikte yargılanması ve değerlendirilmesi öngörülmüştür. Bu düzenlemenin de isabetli olduğunu kabul etmek gerekir.

III. Basit Yargılama Usulünün Uygulanmasına Karar Verilmesi ve Yapılacak İşlemler

Asliye ceza mahkemesi iddianamenin kabulünden sonra, basit yargılama usulünün uygulanıp uygulanmayacağına resen karar verecektir (CMK m. 251, f. 1). Her ne kadar maddede “*iddianamenin kabulünden sonra*” ifadesi geçmekte ise de, iddianame düzenlenmeden doğrudan davanın açıldığı istisnai hallerde

11 Yenisey, Nuhoğlu, s. 860.

de, mahkemenin bu usulün uygulanmasına karar verme yetkisinin olduğu kabul edilmelidir¹². Keza iddianamenin kabulü kararının ağır ceza mahkemesi tarafından verilmesi ve madde itibariyle yetkisizlik kararıyla dosyanın asliye ceza mahkemesine gelmesi halinde de, bu usule karar verilebilecektir.

Mahkemenin bu usulün uygulanmasına karar verebilmesi için öncelikle iddianamede gösterilen suçun bu usulün uygulanmasını gerektirecek suçlardan biri olup olmadığını belirlemesi gerekir. Mahkemenin iddianamede gösterilen olaya ilişkin olarak savcının hukuki nitelendirmesiyle bağlı olmadığı kabul edilmelidir. Savcı iddianamede olayı kapsam dışında kalan bir suç olarak tavsif etmiş olmasına rağmen, asliye ceza mahkemesi bu nitelendirmenin hatalı olduğunu, fiilin bu usulün kapsamına girdiğini belirleyerek, davanın bu yolla görülmesine karar verebilir.

Mahkemenin fiilin basit yargılama usulünün kapsamına giren bir suç olduğunu belirlemesi, bu usulle davayı görmesi bakımından gerekli fakat yeterli değildir. Mahkemenin ayrıca iddianamede ve soruşturma dosyasında ortaya konulan delillerin, suçun işlendiğinin herkes tarafından kabul edilebilir şekilde ortaya koyduğu kanaatine de varması gerekir. Bir başka ifadeyle dosyaya sunulan deliller olayı açıkça aydınlatmış olmalı, mahkeme vicdani kanaatinin oluşması için ayrıca delil sunulmasına ihtiyaç duymamalıdır¹³. Özellikle suçun manevi unsuru bakımından suçun işlendiğine yönelik şüphelerin ancak sanığın, mağdurun ve tanıkların mahkemede dinlenmesi suretiyle aydınlatılabileceği görülüyorsa, mahkeme daha baştan bu usule başvurmamalıdır.

Buna karşılık mahkemenin delil durumunu açık görmesi nedeniyle bu usule başvurmuş olmasına rağmen, daha sonra bu usulden vazgeçerek olağan usule dönme imkanı her zaman vardır. Mahkemece gerekli görülmesi hâlinde, hüküm verilinceye kadar her aşamada duruşma açmak suretiyle genel hükümler uyarınca yargılamaya devam edilebilir (CMK m. 251, f. 6). Mahkemece gerekli görülme, özellikle olayın basit yargılama usulüyle ispatına kanaat getirilememesi halinde söz konusu olacaktır. Kanaatimce bu hüküm, basit yargılama usulüne başvurulabilmesi için iddianame ve soruşturma dosyasındaki delil durumunun olayın ne şekilde gerçekleştiğini açık şekilde göstermesi gerektiği şeklinde anlaşılmalıdır.

12 İddianame düzenlenmeden, iddianame yerine geçen belgeyle mahkemeye davanın açıldığı hallerde, mahkeme davanın basit yargılama usulüyle görülüp görülmeyeceğine karar vermeden önce, önüne gelen suçun önödeme veya uzlaştırma kapsamında olup olmadığına bakmalıdır. Şayet önödeme veya uzlaştırma kapsamında kalıyorsa önce bu yollara başvurmalı, sonuç alamadığı takdirde basit yargılama usulüne karar verebilmelidir.

13 Değirmenci, s. 45.

Mahkeme suçun basit yargılama usulünün kapsamında kaldığını ve iddianame ve dava dosyasındaki delil durumunun suçun işlendiğini veya işlenmediğini açık şekilde ortaya koyduğunu görürse, davanın basit yargılama usulüne göre görülmesine karar verebilir. Ancak bu koşullar gerçekleşmesine rağmen mahkemenin bu usulle davayı görmek mecburiyeti yoktur. Zira olağan usul daha teminatlı olduğu için mahkeme tüm koşulları gerçekleşmiş olmasına rağmen basit yargılama usulünü tercih etmeyebilir.

Mahkeme basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verdiği takdirde, iddianameyi; sanık, mağdur ve şikâyetçiye tebliğ ederek, beyan ve savunmalarını on beş gün içinde yazılı olarak bildirmelerini ister. Tebligatta duruşma yapılmaksızın hüküm verilebileceği hususu da belirtilir. Ayrıca, toplanması gereken belgeler, ilgili kurum ve kuruluşlardan talep edilir (CMK m. 251, f. 2).

Görüldüğü üzere basit yargılama usulüne mahkeme resen karar vermekte ve davanın taraflarına iddianameyi tebliğ ederek on beş gün içinde beyan ve savunmalarını yazılı olarak mahkemeye bildirmeleri istenmektedir. Keza yapılan tebligatta duruşma yapılmaksızın hüküm verilebileceği de taraflara bildirilecektir. Bu bildirim üzerine taraflar mahkemenin basit yargılama usulüne göre davanın görülmesine karar verdiğini öğrenmiş olmaktadır. Ancak mahkeme taraflara bunu bildirmiş olmasına rağmen, her zaman duruşma yapmak yetkisine sahiptir.

Taraflar beyan ve savunmalarını onbeş gün içinde bildirdikleri takdirde, bunlar karar verilmeden önce mahkemece incelenecektir. Ancak basit yargılama usulüne göre davanın görülebilmesi için tarafların onbeş gün içinde mahkemenin bildirimine cevap vermek zorunluluğu yoktur. Mahkeme onbeş gün içinde cevap gelmese de iddianame ve eklerinde olay açıklığa kavuşmuşsa yine de basit usule göre yargılama yapmaya karar verebilir. Buna mukabil tarafların beyan ve savunmalarından veya kurum ve kuruluşlardan gelen belgelerden olayın aydınlatılabilmesi için duruşmanın yapılmasına gerek görürse, genel hükümlere göre yargılamaya devam edilmelidir¹⁴.

Basit yargılama usulüne karar verildiği takdirde özellikle iddianame gönderilerek ve on beş gün süre verilerek sanıktan yazılı savunmasının istenmesi, savunma hakkının korunması bakımından son derece yerinde olmuştur. Sanığa verilen bu sürenin savunmasını hazırlamak ve gerektiğinde bir müdafinin yardımından yararlanmak bakımından yeterli olduğu söylenebilir. Basit yargılama usulünün uygulanmasında sanığın duruşmalı yargılanma ve savunma hakkına gereken önemin verildiği görülmektedir.

14 Cumhur Şahin, Neslihan Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku –II–*, 10. Bası, Ankara, 2020, s. 210.

Ancak iddianame sanığa gönderildikten sonra, mahkemenin toplanması gereken belgeleri, ilgili kurum veya kuruluşlardan talep edebileceğinin kabul edilmesi, savunma hakkı bakımından problem oluşturabilecek niteliktedir. Zira sanık on beş gün içinde savunmasını sadece kendisine gönderilen iddianameye göre yapmış; kurum ve kuruluşlardan toplanan belgelerden ise haberi olmamıştır. Bir başka ifadeyle sanığın bu belgelere karşı savunması alınmadan, mahkemece karar verilebilecektir. Kanaatimizce bu belgelerin iddianamede gösterilmeyen bir belge olmaması gerekir. İddianamede gösterilmeyen belgelerin toplanması ancak sanığın suçsuzluğunu ortaya koyması halinde kabul edilebilir. Aksi takdirde bu belgelerin sübut bakımından gerekli bilgileri içermesi ve buna dayanılarak sanığın mahkumiyetine karar verilmesi halinde, savunma hakkı ihlal edilmiş olur¹⁵.

Basit yargılama usulünde mahkemeye bu tür belgeleri toplama yetkisi verilmemeldir. Zira mahkemenin kurum ve kuruluşlardan belge toplama ihtiyacının olması, olayın aydınlatılmasına yönelik açık delil durumunun bulunmadığını gösterir ve yargılamanın genel hükümlere göre yapılmasını gerektirir. Diğer taraftan bu yetki, iddia makamının görevi olan delil toplama faaliyetinin yargılama makamı tarafından yerine getirildiği izlenimini de doğurmaktadır. Bu nedenle, kanaatimizce, mahkemenin bu tür belgeleri kurum ve kuruluşlardan toplamasının savunma hakkını ihlal etmemesi için, bu belgelerin içeriği itibarıyla sanığa isnat edilen suçun ispatına hizmet eder nitelikte olmaması gerekir.

IV. Mahkemenin Karar Vermesi

Davanın taraflarına beyanda bulunmaları ve savunma yapmaları için verilen süre dolduktan sonra mahkemece *duruşma yapılmaksızın* ve Cumhuriyet savcısının *görüşü alınmaksızın*, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesi dikkate alınmak suretiyle, 223 üncü maddede belirtilen kararlardan birine (beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkumiyet, güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi, davanın reddi, davanın düşmesi) hükmedilebilir. *Mahkûmiyet kararı verildiği takdirde sonuç ceza dörtte bir oranında indirilir* (CMK m. 251, f. 3). Yine mahkemece, koşulları bulunması hâlinde; kısa süreli hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilebilir veya hapis cezası ertelenebilir ya da uygulanmasına sanık tarafından yazılı olarak karşı çıkılmaması kaydıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir (CMK m. 251, f. 4). Mahkemenin kararında son olarak karara yönelik itiraz usulü ve sonuçları da belirtilir (CMK m. 251, f. 5).

Görüldüğü üzere basit yargılama usulünde genel usule ilişkin duruşma hazırlığı ve duruşma safhaları tamamen atlanmasına ve dosya üzerinden karar verilmesine rağmen, verilen bu kararın niteliği itibarıyla *hüküm* olduğu (CMK

15 Krş. Değirmenci, s. 45, 46.

m. 251, f. 5; 252, f. 1, 2) ve genel yargılama usulünde verilebilecek tüm kararların bu usulle yapılan yargılama sonunda da verilebileceği kabul edilmiştir. Ancak mahkemenin bu kararının bağlayıcılığının süreli (*geçici*) olduğunu kabul etmek gerekir. Zira bu kararın hukuki etkisi sanık veya diğer ilgililerin bu karara karşı gelmemelerine, bu kararı kabul etmelerine bağlı olmaktadır. Şayet ilgililer karara *itiraz* eder iseler, bu karar ortadan kalkmakta, hukuki güçten yoksun hale gelmektedir¹⁶.

Mahkemenin basit yargılama usulüne göre vereceği son kararlardan biri de mahkumiyettir. Mahkûmiyet kararı verildiği takdirde sonuç ceza dörtte bir oranında indirilecektir (CMK m. 251, f. 3). Mahkumiyet kararı verildiğinde sanığın cezasında böyle bir indirim yapılmasının gerekçesi bulunmamaktadır. Yani hakim bu indirimi niçin yapacağına yönelik kanunda bir dayanak gösterilmiştir. Ancak bu indirimin de geçici olduğu kabul edilmiştir. Şayet sanık, basit usulle hakkında kurulan hükme itirazda bulunmaz ise bu imkandan her zaman yararlanabilecektir. Böyle bir durumda diğer kişilerin itiraz etmesi üzerine yargılamanın olağan usulle devam etmesi ve neticelenmesi halinde de bu indirim sanık hakkında uygulanmaya devam edecektir. Buna karşılık basit usulle yapılan yargılama sonunda verilen mahkumiyet hükmüne sanık itiraz etmişse, genel usule göre yapılan yargılama sonunda mahkumiyet hükmü verildiğinde sanık artık bu indirimden yararlanmayacaktır. Bu yönü itibarıyla düzenlemenin sanığın gerçekten suçlu olması halinde basit usulle yapılan yargılama sonunda kurulan mahkumiyet hükmüne itiraz etmesini engelleyici bir rolünün olabileceği söylenebilir. Ancak bu indirime böyle bir anlam yüklenmesinin de son derece sakıncalı olduğu belirtilmelidir. Zira bu imkan sanık üzerinde hatalı da görse mahkumiyet hükmüne itiraz etmeme baskısı oluşturacaktır. Bu durum sanığın başta savunma hakkı olmak üzere, adil yargılanma hakkının tüm gereklerine göre yürütüldüğü genel hükümlere göre yargılanma hakkından vazgeçmesi sonucunu doğuracaktır. Bu nedenle söz konusu indirim hükmünün adil yargılanma hakkını ihlal edebileceği söylenmelidir¹⁷.

Diğer taraftan bu indirimin fiili olarak da çok etkisi bulunmamaktadır. Zira basit usulle kanunda üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçların yargılanması mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla dörtte birlik indirim yalnızca kasten işlenen suçlarda uzun süreli hapis cezasını kısa süreli hapis cezası haline getirerek seçenek yaptırımlara çevirme ve kısa süreli hapis cezasının ertelenmesi halinde hak yoksunluğunun uygulanmaması sonucunu

16 Lutz Meyer, Gossner, *Starfprozessordnung, mit GVG und Nebengesetzen*, 48. Auflage, par. 407, Vorbemerkungen, Rn. 2.

17 Nur Centel, Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 17. Bası, İstanbul, Şubat 2020, s. 1010.

doğuracaktır. Bunlar dışında sanık lehine olan diğer müesseselerin uygulanabilirliği üzerinde bunun fiili bir etkisi olmayacaktır. Keza bu indirimin mahkumiyet hükmüne bağlanan hukuki sonuçlar üzerinde de bir rolü yoktur. Kasten işlenen suçlardan dolayı hükmedilen hapis cezası ertelenmediği takdirde bir gün de olsa hak yoksunluğunu doğuracaktır.

Keza bu indirimin cezanın infazı üzerinde de fiili bir etkisi oldukça sınırlıdır. Zira mevcut infaz sistemimize göre iki yıl hapis cezasına mahkum olan kişilerin, bu cezalarını infaz kurumunda çekmeleri mümkün gözükmemektedir. Çünkü iki yıla kadar mahkumiyeti bulunan hükümlü, cezasının yarısını infaz kurumunda çektiğinde koşullu salıvermeden (İnfaz Kanunu m. 107, f. 1), koşullu salıverilmesine bir yıl kaldığında da denetimli serbestlik tedbir uygulanarak cezanın kurum dışında infazından (İnfaz Kanununun 105/A, f. 1) yararlanacaktır. Bu durumda iki yıl hapis cezası bulunan hükümlünün koşullu salıverilmesine bir yıl kaldığı için, bu bir yıllık süre denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz kurumu dışında çektirilecektir. Dolayısıyla dörtte birlik indirimin infaz bakımından da fazla bir etkisi bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle makul bir gerekçesi bulunmayan, adil yargılanma hakkının ihlaline yol açan ve fiili sonuçları itibariyle de sanığın hukuki durumuna pek az etkisi bulunan bu indirimin kanundan çıkartılmasının uygun olacağı kanaatindeyiz.

V. Basit Yargılama Usulü Uygulanmak Suretiyle Verilen Karara İtiraz Edilmesi ve Sonuçları

CMK'nın 252. maddesinde basit usulle görülen davanın sonucunda verilen hükümlere karşı *itiraz* edilebileceği, süresi içinde itiraz edilmeyen hükümlerin kesinleşeceği belirtilmiştir (f. 1).

Ancak buradaki itirazın muhtevası itibariyle kanun yolu olan itiraz ile bir ilgisi bulunmamaktadır. Burada, mahkeme tarafından bu usulle verilen hükme karşı gelinmekte, bu hüküm kabul edilmemekte ve böylece duruşmalı muhakeme istenmektedir. Esasında hükme itiraz edilmekle, "*duruşma isteği*" dile getirilmiş olmaktadır. Nitekim hükme karşı gelinmesi (itiraz) halinde, verilen hüküm otomatik olarak ortadan kalkmakta ve genel hükümlere göre duruşma açılıp, duruşmalı yargılama sonunda son kararın verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle basit yargılama usulü uygulanmak suretiyle verilen hükmün geçerliliği şarta bağlıdır. Bu şart, kabul edilmeyince hükmün ortadan kalkması ve duruşma yapılması şartıdır. Duruşmadan vazgeçmek *muhakemesiz ceza olmaz* esasına aykırıdır¹⁸.

18 Kunter, s. 748.

Nitekim Kanunda basit usulle yapılan yargılama sonunda kurulan hükme *itiraz* edildiğinde, kararı veren mahkemenin veya başka bir merciin kararına gerek kalmaksızın, bu usulle verilen hükmün ortadan kalkacağı ve itiraz üzerine hüküm veren mahkemenin duruşma açarak genel hükümlere göre yargılamaya devam edeceği kabul edilmiştir (CMK m. 252, f. 2). Bu nedenle basit yargılama usulüne göre asliye ceza mahkemesi tarafından verilen hüküm, itiraz üzerine, itiraz merci tarafından kaldırılmamaktadır. Basit usulle yapılan yargılama sonunda verilen hükme itiraz edildiğinde hüküm kendiliğinden ortadan kalkmakta ve mahkemenin resen duruşma açarak genel hükümlere göre yargılama yapması gerekmektedir. Bu itibarla buna *itiraz* denilmesi isabetli olmamıştır. Nitekim mülga 1412 sayılı CMUK'nun düzenlediği (m. 386-391) ve çoğu yönleri itibariyle basit yargılama usulüne benzeyen sulh hakiminin kararnamesine de itiraz edileceğinin kanunda belirtilmesi doktrinde eleştirilmiş ve buna "*karşı gelme*" denilmesi gerektiği ileri sürülmüştür¹⁹. Bu eleştirilerin göz önünde bulundurularak, CMK m. 252'de itiraz yerine "*karşı gelme*" veya "*karşı koyma*" teriminin kullanılması daha yerinde olurdu.

Diğer taraftan asliye ceza mahkemesinin basit usulle yaptığı yargılama sonunda verdiği karar, hüküm niteliğinde bir mahkeme kararıdır. Dolayısıyla mahkemenin hüküm niteliğindeki son kararlarına karşı kural olarak itiraz kanun yoluna başvurulamayacağı kabul edilmektedir. Nitekim burada da CMK m. 267 vd. anlamında bir itiraz kanun yolu kabul edilmemiştir²⁰.

Basit yargılama usulünde, muhakeme yapılmadan ceza verilmesi söz konusu olduğu için, bu usulün "*muhakemesiz ceza olmaz*" prensibine aykırı gözüktüğü söylenebilir. Ancak sanığa bu usulle kurulan hüküm kabul etmeme hakkının verilmesi ve keza savunma hakkı tanınmadan sanığın cezalandırılmasının önlenmiş olması nedeniyle bu mahzur ortadan kalkmaktadır. Basit yargılama usulüyle verilen kararı kabul etmeyen sanığın davayı çekişmeli bir muhakeme yoluyla görülmesini sağlama imkanı bulunmaktadır. Dolayısıyla basit yargılama usulünün kabulünü mümkün kılan en önemli koşul, bu yolla kurulan hükmün onu kabul etmeyenler bakımından hiçbir hüküm ifade etmeyecek olmasıdır. Bu takdirde hükmün yargılama makamı tarafından muhakeme yapılarak, yani duruşma sonunda belirlenmesi gerekmektedir²¹.

19 Kunter, s. 748. Doktrinde ceza kararnamesine yönelik itirazın teknik anlamda itiraz olmadığı, zira burada bir son kararın söz konusu olduğu, halbuki kural olarak son kararlara itiraz edilemediği belirtilmiş ver buradaki itiraza "*karşı koyma*" denilmesi gerektiği söylenmiştir. Bkz. Bahri Öztürk, Mustafa Ruhan Erdem, Veli Özer Özbek, *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, 4. Bası, Ankara, 1999, s. 1012, 1013.

20 Krş. Değirmenci, s. 47.

21 Kunter, s. 743.

Basit yargılama usulü uygulanarak verilen hükme karşı gelindiğinde, hüküm veren mahkemece duruşma açılır ve genel hükümlere göre yargılamaya devam olunur. Bu duruşmaya taraflar gelmese de yapılacağı ve yokluklarında 223 üncü madde uyarınca hüküm verilebileceği kabul edilmiştir. Ancak taraflara gönderilecek davetiyede bu hususun yazılması gerekir. Buna karşılık duruşmadan önce itirazdan vazgeçilirse duruşma yapılmaz ve itiraz edilmemiş sayılır (CMK m. 252, f. 2). Duruşma açılarak genel hükümlere göre yapılan yargılama sonunda verilen hükümlere karşı yine genel hükümlere göre kanun yoluna başvurulabilecektir (CMK m. 252, f. 5).

Buna göre duruşma açıldıktan ve fakat duruşma yapılmadan önce itirazdan vazgeçilmesi, daha doğru bir ifadeyle yapılan itirazın *geri alınması* mümkün olmaktadır. İtirazın geri alınmasına iki sonuç bağlanmıştır. Bunlar, duruşmanın yapılmayacak olması ve itirazın edilmemiş sayılmasıdır. İtiraz edilmemiş sayıldığı için, şayet hükme yönelik başka itiraz edilmemiş ve itiraz süresi de geçmiş ise basit usulle verilen hüküm kesinleşmiş olacaktır²². İtirazın geri alınmaması halinde duruşma taraflar gelmese de yapılacak ve hatta yokluklarında hüküm dahi verilebilecektir. Ancak mahkeme tarafların duruşmaya gelmesini bekleyebilir ve yokluklarında hüküm vermekten kaçınabilir. Kanun bu konuda mahkemeye takdir yetkisi vermektedir.

Mahkeme, itiraz üzerine duruşma açıp genel hükümlere göre yargılama yaptıktan sonra hüküm kurarken, basit yargılama usulüne göre verdiği hükümle bağlı değildir. Bu itibarla basit yargılama usulüne göre verdiği karar beraat kararı olduğu halde, duruşma açarak verdiği karar mahkumiyet kararı ya da tam tersi bir uygulama söz konusu olabilir. Esasen burada bir kanun yolu yargılaması söz konusu olmadığı için, aleyhe değiştirme yasağının veya cezayı ağırlaştırılmama yasağının varlığından söz edilemez. Burada sadece basit usulle verilen hükme sanık dışındaki kişiler tarafından itiraz edilmesi halinde, duruşma açılması suretiyle genel hükümlere göre yapılan yargılama sonunda kurulacak olan yeni hükümde dörtte birlik indirimin sanık hakkında uygulanmaya devam edileceği kabul edilmiştir (CMK m. 252, f. 3). Bu indirimin basit usulle verilen hükme karşı gelmeyen sanık hakkında duruşmalı yargılama sonunda verilen mahkumiyet kararında göz önünde bulundurulacak olması, itiraz üzerine ortadan kalkan basit usulle verilen hükmün bu yönüyle bağlayıcı olduğu şeklinde

22 Doktrinde mahkeme tarafından basit yargılama usulü uygulanmak suretiyle verilen hükmün, duruşma yapıp yeni bir hüküm kurulana kadar geçerli bir hüküm olarak kalacağı savunulmaktadır (bkz. Değirmenci, s. 47). Kanunun düzenlemesinden (m. 252) hareketle, basit usulle verilen hükmün, bu hükme itiraz edilmesi halinde, itirazın geri alınabileceği zaman olan duruşma başlangıcına kadar ortadan kalkmayacağını savunmak mümkün görülebilir de, duruşmalı yargılama sonunda yeni bir hüküm kuruluncaya geçerli olduğunu savunmak imkanı bulunmamaktadır.

anlaşılmalıdır. Burada CMK'nın 252. maddesindeki bu indirimi, TCK'nın 61. maddesi bakımından özel bir kanuni indirim nedeni olarak kabul etmek gerekir. Bu indirimin TCK'nın 61. maddesinin 5. fıkrasında zikredilen “*cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebep*” olarak kabul edilip, takdiri indirim nedenlerinden önce yapılması uygun olacaktır.

Kanunda itiraz üzerine duruşma açılarak verilen kararın sanık lehine olması halinde, bu hükmün itiraz etmemiş olan diğer sanıklara uygulama olanağının bulunması halinde, bu sanıkların da karara itiraz etmiş gibi verilen karardan yararlanacakları kabul edilmiştir. Böylece temyizde bozmanın sirayeti gibi, burada da lehe kararların diğer sanıklara etkisi kabul edilmiş olmaktadır (CMK m. 252, f. 4). Kanaatimizce kanuna böyle bir hükmün konulması gereksiz ve hatta yanlış olmuştur. Çünkü basit yargılama usulü uygulanarak verilen karara taraflardan herhangi birisi veya savcı itiraz ettiğinde, artık bu karar herhangi bir hüküm ifade etmeyeceğinden, bunun bazı sanıklar bakımından kesinleşmesinden söz edilemez. Dolayısıyla itiraz üzerine verilen yeni hüküm tüm taraflar bakımından lehe veya aleyhlerine olup olmadığına bakılmaksızın sonuç doğurur.

Basit yargılama usulü uygulanmak suretiyle verilen hükme itiraz edildiğinde, bu hükmün çeşidi (beraat, mahkumiyet, düşme) ne olursa olsun, duruşma açılması ve genel hükümlere göre davanın görülmesi gerektiği kabul edilmiştir. Bir başka deyişle verilen hüküm ya da yaptırım türüne göre ayırım yapılarak itiraz üzerine farklı işlemlerde bulunulması kabul edilmemiştir. Kanunun bu tercihinin *muhakemesiz ceza olmaz* ilkesine daha uygun olduğu açıktır. Nitekim mülga 1412 sayılı CMUK'da (m. 390) sulh hakiminin ceza kararnamesine itiraz konusunda ikili bir ayırma yer verilmişti. Şayet ceza kararnamesiyle (hafif) hapis cezasına hükmedilmişse itiraz üzerine duruşma yapıyordu. Buna karşılık ceza kararnamesiyle (ağır veya hafif) para cezasına, belirli bir meslek veya sanatın tatiline veya müsadereye ya da bunlardan bir kaçına yahut hepsine hükmedilmişse itiraz üzerine asliye mahkemesi başkan veya hakimi sanki gerçek itiraz kanun yolu söz konusu imiş gibi (m. 301, 302, 303) itirazı inceliyordu. Bu halde itiraz dilekçesinin verilmesi, aleyhine itiraz olunan ceza kararnamesinin icrasını durduruyordu. 1973 yılında yapılan bu değişikliğin sistemi alt üst ettiği, zira duruşmadan vazgeçmenin muhakemesiz ceza olmaz esasına aykırı olduğu, işin itiraz mercine gitmesinin meseleyi çözmeyeceği, çünkü itiraz yargılamasının duruşmasız olduğu, sanığın arzusuna rağmen duruşmasız yargılama sonucunu doğurduğu için de bu değişikliğin muhakeme hukukunun esaslarına hatta duruşmanın gizli yapılmasını dahi sınırlayan anayasanın ruhuna ve İHAS m. 6 ya ters düştüğü belirtilerek eleştirilmiş ve derhal değiştirilmesi istenmiştir²³. Ni-

23 Kunter, s. 747, 748.

tekim mülga 1412 sayılı CMUK'nun bu hükmü (m.390, f. 3), itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesinin önüne götürülmüştür. Anayasa Mahkemesi, doktrinde ileri sürülen bu görüşler doğrultusunda, maddenin üçüncü fıkrasında hapis cezası dışındaki diğer ceza ve yaptırımlar yönünden itirazın duruşma yapılmaksızın evrak üzerinden karara bağlanmasının kabul edildiğini, *“bu düzenlemeden, ceza kararnamesiyle hükmedilebilecek hafif hapis dışındaki ceza ve yaptırımların, özgürlüğü bağlayıcı ceza kadar önemli görülmediği anlaşılmakta ise de, para cezalarının ödenmemesi halinde hapis cezasına çevrilmesi, ayrıca, bunlara cezalandırma amacıyla hükmedilmesi, bu ceza ve yaptırımlara muhatap olan ve bunu kabul etmeyerek itiraz hakkını kullanan sanıklara hafif hapis cezasını içeren ceza kararnamelerinde olduğu gibi duruşma açılarak adil yargılanma ve savunma hakkının tanınmasını zorunlu kıldığını”* belirterek, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir²⁴. Anayasa Mahkemesi iptal kararının Resmi Gazetede yayımlanmasından itibaren bir yıl sonra yürürlüğe girmesini kararlaştırmış ancak bir yıl dolmadan sulh ceza hakiminin kararnamesine yer vermeyen 5271 sayılı CMK yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla sulh ceza hakiminin ceza kararnamesine oldukça benzer yönleri bulunan basit yargılama usulüyle verilen kararlara itiraz konusunda hapis ve diğer cezalar arasında ayırım yapılmaksızın duruşmanın açılmasının kabul edilmesi, Anayasa Mahkemesinin bu kararına da uygun düşmektedir²⁵.

Basit yargılama usulü uygulanmak suretiyle verilen kararlara *karşı gelme* konusunda, bunun süresi ve yetkili kişiler bakımından, kanun yolu olan itiraza atıf yapılmıştır (CMK m. 252, f. 6). Buna göre asliye ceza mahkemesinin basit yargılama usulüne göre verdiği hükme karşı C. savcısı, sanık, katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar, sanık veya mağdurun avukatı, sanığın yasal temsilcisi ve eşi (CMK m. 260 vd.), kararı öğrendikleri günden itibaren *yedi gün* içerisinde *itiraz* edebilirler. Kararına itiraz edilen asliye ceza mahkemesi, itirazın süresinde yapılmadığını veya itiraz edenlerin buna hakkı bulunmadığını belirlediğinde dosyayı doğrudan 268. maddeye göre itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderecektir. Merciin de bu sebeplerle (süre ve başvuru hakkı) sınırlı olarak incelemesini yapıp karar vermesi gerekmektedir (CMK m. 252, f. 6).

Bu durumlar asliye ceza mahkemesinin verdiği hükmün esasına ilişkin konular olmadığı için, kanun yolu olarak itiraz usulü sadece itiraz süresi, itiraz

24 Bkz. Anayasa Mahkemesinin 30.6.2004 tarihli ve 2001/481 Esas, 2004/91 Karar sayılı karar (RG: 22.10.2004, sayı: 25621) (karar metni için ayrıca bkz. https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2004/91?BasvuranGeneller_id=8&BasvuruTurler_id=2&Donemler_id=2&KararTarihilk=01%2F01%2F2004&KararTuruDosyaSonuclar_id=2&page=2 (11.11.2020).

25 Bkz. Değirmenci, s. 40.

etmeye hakkı olanların incelenmesi konularıyla sınırlı tutulmuştur. Kanaatimce bu konuların da kanun yolu olan itiraz usulüne atıfla belirlenmesi doğru olmamıştır. Bu hususlarda itiraz süresi ve itiraz etmeye hakkı olanlar maddede ayrıca belirtilerek, bu konularla ilgili olarak kararına itiraz edilen asliye ceza mahkemesinin karar vermesi kabul edilebilirdi.

Değerlendirme ve Sonuç

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatlarında, *„inandırıcılık sorunu bulunmayan, karmaşık olmayan veya olaylarla ilgili hiçbir tartışmanın bulunmadığı teknik konularda mahkemelerin tarafların sunduğu görüşlere ve diğer belgelere dayanarak adil ve makul bir biçimde karar verebilecekleri davalar için duruşma yapılmasının gerekli olmadığı“* belirtilmektedir²⁶. Keza Anayasa Mahkemesinin de, yukarıda zikredilen 30.6.2004 tarihli kararında *„Değişen ve gelişen toplum koşulları nedeniyle çağdaş devletlerde, basit suçlarda, cezanın hafif ve ispatın kolay olduğu bazı hallerde ceza kararnamesi veya benzeri adlarla hakimlerin ve hatta idarenin ceza vermesinin ve bunu kabul etmeyen kişinin de yargıya başvurmasına olanak sağlanmasının git-tikçe yaygınlaşan bir suç ve ceza politikası haline geldiği görülmektedir. Ceza kararnamesine itiraz edilmesi halinde ise, duruşma yapılması ve o duruşma-da sanığın da hazır bulunabilmesi veya bir müdafî gönderebilmesi, adil yargılanma ve savunma hakkının doğal sonucu(dur).“* olduğu ifade edilmiştir. Bu içtihatlar karşısında, kanunlarda belli koşullar altında basit yargılama usulüne yer verilmesinin adil yargılanma ve savunma hakkını ihlal etmediği kabul edilmiş olmaktadır.

5271 sayılı CMK'da (m. 251, 252) 7188 sayılı Kanunla düzenlenen basit yargılama usulünde soruşturma evresi bakımından genel usulden bir farklılık bulunmamaktadır. Değişiklik iddianamenin kabulünden sonra, yani kovuşturma evresinde söz konusudur. Bu usulde kovuşturma evresinin duruşma hazırlığı ve duruşma safhası atlanmakta ve doğrudan hüküm verilmektedir.

Ancak bu hükmün geçerliliği tarafların kabulüne bağlıdır. Basit yargılama usulünü adil yargılanma hakkı bakımından mahzurlu olmaktan çıkartan en önemli özelliği, gerek mahkemenin gerekse tarafların genel hükümlere uygun bir yargılama imkanını ellerinde tutuyor olmalarıdır. Yine mahkemenin savcının iddianamesini sanığa tebliğ ederek onbeş gün içerisinde kendisini savunma imkanı verilmesi de savunma hakkının sağlanması bakımından önemlidir.

26 Jussila v. Finland, B. No: 73053/01, 23.11.2006, par. 41; Döry v. Swiss, B. No: 28394/95, 12.11.2002, par. 37 (zikreden Değirmenci, s. 39).

Bu usulde savcı ile sanık eşit konumdadır. Savcı iddianamesini vermekte, sanık da savunmasını sunmaktadır. Savcının bu usulün uygulanmasını talep etme yetkisi bulunmadığı gibi, hüküm verilirken görüş verme (mütalaa) yetkisi de yoktur.

Bu usulün düzenlenmesindeki göze çarpan hatalı yönlerinden birisi, mahkemenin kurum ve kuruluşlardan delil niteliği olabilecek belgeleri toplamasıdır. Bunu daha da mahzurlu kılan ise bu delilleri sanığın görme ve kendini savunma imkanının olmamasıdır.

İkinci mahzurlu yönü sanığın bu usulün kabulünde ve işleminde herhangi bir katkısı olamamasına rağmen mahkumiyet halinde cezasında 1/4 oranında indirim yapılmasıdır. Bu indirim hükmüyle birlikte sanığın karşısına çıkmaktadır. Bu indirimin sanığa kurulan mahkumiyet hükmüne itiraz etmemesi karşılığında verildiği izlenimi doğmaktadır. Bu durumun sanığın savunma hakkını etkin şekilde kullanmasında bir baskı oluşturabileceği açıktır.

Ayrıca bu indirim nedeniyle Anayasa Mahkemesi bu usulle ilgili maddi ceza hukukuna ilişkin zaman bakımından uygulanma kurallarını işletmiş ve kovuşturma evresine geçilmiş olan davalarda bu usule göre yargılama yapılamayacağına ilişkin düzenlemeyi iptal etmiştir. Zira kanunkoyucu 7188 sayılı Kanunun 31. maddesiyle 5271 sayılı Kanuna Geçici Madde 5 hükmünü ilave etmiş ve bu maddenin birinci fıkrasında CMK'nın 251 ve 252. maddelerinde düzenlenen basit yargılama usulüne ilişkin hükümlerin 1.1.2020 tarihinden itibaren uygulanacağını (c bendi) ve 1.1.2020 tarihi itibarıyla kovuşturma evresine geçilmiş, *hükme bağlanmış* veya *kesinleşmiş* dosyalarda basit yargılama usulünün uygulanmayacağını (d bendi) öngörmüştür. Anayasa Mahkemesi basit yargılama usulünün bir muhakeme kurumu olmakla birlikte ceza miktarını etkileyen yargılama kurallarında failin lehine olan düzenlemelerin geçmişe uygulanmamasının, suçta ve cezada kanunilik ilkesiyle bağdaşmayacağına karar vermiş ve d) bendindeki *“kovuşturma evresine geçilmiş”* ibaresini iptal etmiştir²⁷.

Bu iptal kararı gereğince, 1.1.2020 tarihinde yürürlüğe giren basit yargılama usulü, bu tarih itibarıyla kovuşturma evresine geçilmiş ancak henüz hükme bağlanmamış dosyalarda da uygulanacaktır. Buna karşılık Anayasa Mahkemesi, maddedeki *“hükme bağlanmış”* ve *“kesinleşmiş”* ibarelerini iptal etmediği için, istinaf veya temyiz incelemesinde bulunan dosyalar hakkında basit yargılama usulünün uygulanması mümkün değildir. Zira kanunkoyucu kovuşturma evresinde bulunan dosyaları, kovuşturma evresine geçilmiş ve hükme bağlanmış olanlar şeklinde ikiye ayırmıştır. Anayasa Mahkemesinin iptal kararını

27 Bkz. AYM'nin 25.6.2020 tarihli ve 2020/16 Esas, 2020/33 Karar sayılı kararı (RG: 19.8.2020, sy: 31218).

“hükme bağlanmış” dosyaları da kapsar şekilde genişleterek uygulamak, hem kanunkoyucunun açık iradesine aykırılık, hem de Anayasa Mahkemesinin yerine geçerek iptal kararı vermek anlamını taşır.

Ancak Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesine katılmak mümkün değildir. Mahkeme ceza miktarını etkileyen yargılama kurallarında failin lehine olan düzenlemelerin suçta ve cezada kanunilik ilkesiyle ilgili olduğunu ve geçmişe uygulanması gerektiğine dayanarak, basit yargılama usulüne ilişkin düzenlemenin 1.1.2020 tarihi itibarıyla kovuşturma evresine geçilmiş dosyalar da da uygulanması gerektiğini belirtmiştir. İfade etmek gerekir ki, basit yargılama usulü, sanığın daha lehine olan genel usul hükümlerine istisna getirmektedir. Basit yargılama usulü sanığın duruşmada hazır bulunma, delil ikame etme ve delillerin duruşmada tartışılması haklarını elinden almaktadır. Bu yönüyle sanığın lehine bir usul olduğunu söylemek mümkün değildir. Yine basit yargılama usulüne göre davaya bakıp bakmamak münhasıran mahkemenin takdirindedir ve mahkeme karar verinceye kadar genel usule dönme yetkisine her zaman sahiptir. Keza taraflar bu usule göre verilen karara itiraz ettiklerinde de, dava genel usule göre görülecektir. Sanık bu usule göre verilen karara karşı geldiğinde, dörtte birlik indirimden yararlanmayacaktır. Dolayısıyla bu indirimin sanki suç düzenlemesine ilişkin sabit bir hüküm gibi değerlendirilerek lehe olduğundan bahisle geçmişe yürüyeceğine karar vermek doğru olmamıştır.

Anayasa Mahkemesi, bu hükmün bir usul hükmü olduğunu tespit ettikten sonra, zaman bakımından uygulamaya ilişkin düzenlemeyi usul kurallarının derhal uygulanması prensibiyle bağlantılı olarak bir değerlendirmeye tabi tutması gerekirdi. Bu çerçevede “kovuşturma evresine geçilmiş” ibaresi bazı durumlarda derhal uygulama prensibine aykırılık taşıyacağı için iptal edilmeliydi. Zira bu ibareye göre 1.1.2020 tarihi itibarıyla iddianamesi kabul edilmiş ancak henüz duruşması yapılmamış olan dosyalar bakımından da basit yargılama usulü uygulanamayacaktır. Halbuki derhal uygulanma prensibi gereğince, basit yargılama usulü 1.1.2020 tarihinde yürürlüğe girdiğinde, iddianamesi kabul edilmiş ve fakat henüz ilk duruşması yapılmamış olan ve bu usulün kapsamında kalan suçlara ilişkin tüm dava dosyaları bakımından değerlendirilmeliydi. Buna karşılık 1.1.2020 tarihi itibarıyla genel usule göre duruşmasına başlanmış olan dosyaların, basit yargılama usulüne göre değerlendirilmesi artık mümkün değildir. Zira yürürlükte olduğu usul kurallarına göre yapılan işlem daha sonra yürürlüğe giren usul kuralına göre tekrarlanamaz. Bu davalar yürürlükteki usule göre görülmeye başlanmış veya bitmiştir. Yeni Kanunun artık ölmüş bir işlemi diriltmesi kabul edilemez.

Bu usulle ilgili diğerk hatalı bir taraf da hükme karşı gelmenin itiraz olarak isimlendirilmesi ve bazı yönleri itibariyle kanun yolu olan itiraza başvurulmasıdır. Burada teknik anlamda bir itiraz kanun yolu yoktur.

Sonuç olarak;

1. Savcının iddianamesinde bu usulün uygulanmasını talep etmesine imkan verilmelidir.

2. Mahkemenin iddianameyi sanığa gönderdikten sonra kurum ve kuruluşlardan belge toplama yetkisi kaldırılmalıdır.

3. Mahkumiyet kararı verilmesi halinde sanığın cezasında dörtte bir indirim öngören düzenleme metinden çıkartılmalıdır.

4. Bu usulün uygulanması sonucu verilen hükme karşı gelme, ismi dahil itiraz olarak nitelendirilmemeli ve kanun yolu olan itiraza atıf yapmadan düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

- Beulke, Werner, *Strafprozessrecht*, 9., neu bearbeitete Auflage, Heidelberg, 2006.
- Centel, Nur; Zafer, Hamide, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 17. Bası, İstanbul, Şubat 2020.
- Değirmenci, Olgun, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Basit Yargılama Usulü (CMK m. 251-252)”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 161, Ocak 2020.
- Hellmann, Uwe, *Strafprozessrecht*, 2. Auflage, Heidelberg, 2006.
- Kunter, Nurullah, *Muhakeme Hukuku Dahı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 8. Bası, İstanbul, 1986.
- Meyer-Gossner, Lutz, *Starfprozessordnung, Mit GVG und Nebengesetzen*, 48. Auflage, 2006.
- Öztürk, Bahri; Erdem, Mustafa Ruhan; Özbek, Veli Özer, *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, 4. Bası, Ankara, 1999.
- Şahin, Cumhur; Göktürk, Neslihan, *Ceza Muhakemesi Hukuku –II-*, 10. Bası, Ankara, 2020.
- Yenisey, Feridun; Nuhoglu, Ayşe, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 8. Baskı, Ankara, Eylül 2020